

ХАЛҚЛАР ДЎСТЛИГИ—АДАБИЁТЛАР ДЎСТЛИГИ

БУГУН ТОШКЕНТДА ЎЗБЕКИСТОНДА ЎТАДИГАН СОВЕТ АДАБИЁТИ КУНЛАРИ ТАНТАНАЛИ ВАЗИЯТДА ОЧИЛАДИ
ГАЗЕТАМИЗНИНГ БУГУНГИ СОНИ КЎПМИЛЛАТЛИ СОВЕТ МАДАНИЯТИНИНГ, ДЎСТЛИК ВА ҚАРДОШЛИКНИНГ АНА ШУ ЁРҚИН БАЙРАМИГА БАҒИШЛАНАДИ

Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ ОҚШОМИ

№ 63 (4461).

19 МАРТ 1981 й

ПАНШАНБА

Газета 1966 йил, 1
июлдан чика бошлади.

Баҳоси 2 тинин.

ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ШАҲАР КОМИТЕТИ ВА ТОШКЕНТ ШАҲАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

«ХУШ КЕЛИБСИЗ, АЗИЗ МЕҲМОНЛАР!»— ТОШКЕНТЛИКЛАР АНА ШУНДАЙ ДЕМОҚДАЛАР

ҚУДРАТЛИ КУЧ

М. МУЎДИНОВ,
«Ташселимаш» ла-
води пайандовчилар
бригадасининг бош-
лиги, Социалистик Ме-
хнат Қаҳрамони, Ўзе-
бекистон ССР Олий Со-
ветининг депутаты.

Адабиёт кишилар-
ни олижаноб идеал-
лар, инсонийлик, ва-
тандошларнинг руҳида
тарбиялашда муҳим
роль ўйнайди. Шу-
нинг учун ҳам партия
ва ҳукуматимиз сўз
усталари фаолиятига
катта аҳамият бериб,
ғамхўрлик қилиб кела-
ди. Катта миқёсда
ўтказилган адабий
анжуманлар, иккун-
дунчи учрашувлар, шеър-
ни кешалари фикримиз-
нинг далилидир.

Биз, иншчилар, со-
вет ёзувчиларининг
асарларини юксак
қадраймиш. Чунки
уларда турли соҳа-
ларда меҳнат қилаётган

кишиларнинг орзу ва
интилишлари, таш-
виш ва қувончлари
ҳаққоний акс эттирил-
ган. Михаил Шоло-
хов, Чингиз Айтматов,
Константин Симонов,
Расул Гамзатов, Эду-
ардас Межелайтис,
Александр Твардов-
ский, Максим Танк, Га-
фур Ғулом ва бошқа-
ларнинг асарлари биз-
нинг ишқинга ҳам қў-
мақлашди. Қалбимиз-
ни бойлаган руҳан
баркамол қилди.

Совет адабиёти кун-
лари республикамиз-
да ўтаётгани ҳам бе-
жиз эмас. Халқимиз
азалдан шеърни, сўз
санъатини яхши
қўлади. Маданияти-
миз тарихида адабиёт
билан боғлиқ саҳифа-
лар оз эмас.

Адабиёт кунлари,
шубҳасиз, катта му-
вафасизлик билан ў-
тади, иқдорлар билан
партиянинг, халқнинг
бирдамлиги намоён-
лиги айланади.

НУРЛИ ШОДНЕНА

Ж. ТОШЕВ,
А. Островский
номидagi Тошкент
театр ва рассомлик
санъати институти
студенти.

Биз институтда чет
эл, рус ва совет ада-
биётини кенг програм-
мада ўқиймиз. Маш-
хур иқдорларнинг
ҳаёти ва ижоди бизга
яхши таниш. Эндик-
да эса иттифоқимиз-
нинг таниш сўз
усталари билан ақидан
танишимиз, уларнинг
асарларини тинглаш
ва ўқиш имконига эга
бўлдик. Биз, студент-
лар, Тошкентда оч-
илган СССР адабиёт-
ни кунларини мада-
нийтимизнинг катта
байрами, дўстликнинг
нурли ва қувончли
шодлиғи сифатида
нариш олоқдамиз.

Адабиёт байрами
бутун республикамиз-
да кенг нишонланади.

МЕҲМОНЛАРИМИЗ

Эса
Ўзбек халқининг со-
циалистик қурилишда,
фан ва маданият соҳа-
сида эришган ютуқ-
ларини ўз кўзлари бил-
ан кўрадилар. Янги
асарларга илҳом ола-
дилар.

РУҲ ОЗИҒИ

М. НУРИДИНОВ,
Тошкент Давлат ме-
дицина институти
кафедра мудири,
медицина фанлари
доктори, профессор.

Адабиёт— руҳ ози-
ғидир. У кишига олам
омам завқ бахш эт-
ди. Чарчовни ёздай,
ўзи кўрмаган ўқулар-
га сабақ қилдилади.
Маънавий жиҳатдан
бойнатади.

Агар тарихга назар
ташласан, машхур то-
биёт олимлари шеър-
ни билан ҳам шу-
ғулланганлигини кўра-
миш. Бунинг ёрқин
мисоли Ибн Синодир.

Зотан, дорилар ёрдам
бермаган жойда сўз
сеҳри фойдали бўлиши
мумкин.

Тошкентда турли
хил анжуманлар, тез-
тез ўтказиб турилади.
Аммо иттифоқимиз
адабиёт вакиллари
келиши ҳамisha
қувонч бағишлайди.

Бунинг сабаби бор.
Биз иттифоқимизнинг
қўлига ёзувчи ва
шоирларини асарлари
орқали яхши биламиз.
Навоилар м. и. з. д. а.
уларнинг китоблари
бор. Иқдорларнинг
ўзи билан учрашиш,
суҳбатлашиш, янги
иқдорий режаларини
тинглаш эса жуда ма-
роқли.

Тошкентликлар ҳар
сафаридек ўз меҳ-
монларини қўқиб очиб
кутиб олдилар. Адаби-
ёт кунлари бизга
олам-олам завқ бағиш-
лайди, унинг ишти-
рокчиларига эса янги
асарлар учун мавзу
беради.

АДАБИЁТИМИЗ БАЙРАМИ

Рымма КАЗАКОВА,

СССР Ёзувчилар союзи правленниси
секретари, Москва.

Менинг Ўзбекистон
билан биринчи тани-
шувим бундан ўн ол-
ти йил муқаддам бош-
ланган эди. Ўшанда
республикада Россия
и Федерацияси ада-
биёти ва санъати кун-
лари ўтказилганда
меҳмон бўлиб турган
эдим. Ўша сафаримиз
менга жуда катта ил-
ҳом берган. Сафар та-
ассуротлари асосида
«Ўзбек нақшлари»
туркумидан иборат қатор
шеърлар эдим.

Ўзбек халқининг
меҳмоннавозлигида и,
самимийлигида, ба-
ри очилганда ҳам
бу фазилатлар Ўзбек
халқининг маданияти
қадимийлигидан, эн-
дикда эса гуллаб-
яшайётганлигидан да-
лолат беради.

Янги дўстлик муно-
сабатларимиз Ўзбек
адабиётининг етук ва-
киллари Зулфия, Ха-
мид Ғулом, Миртемир,
Абдулла Орипов, Гул-
чеҳра Нуруллаева, Ой-
дин Хониева, Халима
Худойбердиеваларни и
ижоди билан ақидан
танишимиз, уларнинг

асарларидан баҳра
олиш ва бу асарлар
рус тилига ағдарил-
иш имконини берди.

Ўзбекистон партия
ва ҳукумати ўн бирин-
чи беш йилликнинг
дастлабки баҳориди
биз совет ёзувчилари-
ни Тошкентга чорлаб,
катта марҳамат кў-
рсатди. Партия XXVI
съезидан кейин би-
ринчи марта бундай
катта обрўли, масъу-
лиятли даврада уч-
рашмоқдамиз. Биз-
нинг бу учрашувимиз
партиянинг гоиларини
халқ оmmasига сингди-
риш, съезд қарорлари-
ни ҳаётга тадбиқ эти-
лиш билан ҳамбарчас бо-
ғалиб кетади.

Тошкент учрашуви-
да бепоён мамлакат-
имизнинг турли миллат
вакиллари бир дав-
да дўстона суҳбат кў-
радилар, маҳорат си-
ларини бир-бирлари-
дан ўрганадилар.

Тошкент учрашуви
муносабати билан Ў-
збек халқига, азиз кит-
обхоналарга оташин
саломимни йўлай-
ман.

МАНГУ БАҲАЁТ ЧАШМА

Уртоқ Ш. Р. Рашидов Ўзбекистон Компартияси-
нинг XX съезди минбаридан туриб, қардош маданият-
ларнинг ўзаро таъсири, бир-бирини бойитишнинг адабиёт-
тимиз ва санъатимиз гуллаб-яшнашнинг жонли манбаи
деб айтди. Республикаимизнинг янги напиретлари
Ўзбекистон мамлакатимизнинг кўп миллатли адабий

ҳаёти панорамаси билан таништириш, оммаия интерна-
ционализм ва даянпарварлик руҳида тарбиялаш бо-
расида катта иш олиб бормоқда. Бугун, Ўзбекистонда
Совет адабиёти кунлари отиладиган айёма напирет
раҳбарлари ана шу ҳақда ҳикоя қилдилар.

Н. ГОНИНОВ,

«Ўзбекистон» напирети
директори.

Бизнинг напиретимиз
асосан иқтимоий сиёсий
адабиётларни чоп этади.
Марксизм-ленинизм классик-
лари, давримизнинг машхур
давлат арбоблари асарлари
оммаия коммунистик идеал-
лар ва интернационализм
руҳида тарбиялашда муҳим
аҳамият касб этади.

Коллективимиз В. И. Ле-
нин мукамал асарлар тў-
пламининг 35 йилдин Ўзбек
тилида биринчи марта чоп
этилган билан ҳаётда ра-
вида фахрланади. Ўзбекистон
Компартиясининг XX
съезди минбаридан ҳам бу
воқеа республикамиз ҳаёти-
да рўй берган бошқа му-
ҳим воқеалар қаторида са-
наб ўтилади. Ақиданига ту-
галланган бу ишни энг му-
ҳим ва масъулиятли вазифа
деб қабул қилдик.

Напирет фаолиятида
Леонид Ильич Брежневнинг
асарларини, жумладан, ажо-
ий трилогиясини чоп этиш
ўзига хос муҳим босқич бў-
лди. «Кичик ер», «Тикла-
ниш», «Қўриқ» асарлари
алоҳида китоб ҳолида, шу-
нингдек, жанжи шаклда
босиб чиқарилди.

Мамлакатимиз халқларин-
инг бузилмас дўстлиги,
КПССнинг доно миллий сиё-
сати, қардош республика-
ларнинг коммунистик тур-
лида қўлга киритган ушқан
ютуқлари ҳам кўплай напир-
ларимизнинг асосий мазму-
нини ташкил қилади. Шу
нуктадан назардан қараганда,
«Халқлар дўстлиги байрами
этиб» тўплами алоҳида
олиб қарамоқлик, унда қар-
дош республикаларга, улар-
нинг халқ ҳўналтида ва
социал-маданий қурилиш-
да эришган ютуқларига бағиш-
ланган хилма-хил материал-
лар бор.

Бу мавзу Ш. Рашидов,
Г. Алиев ва мамлакатимиз-
нинг таниқли партия ва дав-
лат арбоблари асарларида,
айниқса, ёрқин очиб берил-
ган.

«Биз дўстлик билан қуд-
ратлимиш», «Ягона йўлдан
бир мақсад сари» сингари
китобларда ҳам социалис-
тик миллатларнинг ўзаро
алоқалари, гуллаб-яшай-
ганлиги галамга олинган.

Бугунги кунда биз КПСС
XXVI съезди ва Ўзбекистон
Компартиясининг XX съезди
материалларини кенг ва ҳар
томонлама чуқур пропаган-
да қилишни ўзимизнинг асо-
сий вазифамиз деб биламиз.
Леонид Ильич Брежнев ва
Шароф Рашидовнинг Рашидов
ўртоқларнинг мамлакатим-
из ҳамда республика-
миз коммунистларининг ан-
жуманида қилган ҳисобот
доқдалари алоҳида брошю-
ра ҳолида напиретдан,
Эндикда КПСС XXVI
съезидан бари материал-
лари алоҳида китоб ҳолида
напиретга тайёрланмоқ-
да. Съезд қарорларини та-
штитириш ва пропаганда
қилишга бағишланган қатор

бошқаралар ҳосирланмоқ-

да.

Бу йил Владимир Ильич
Лениннинг танланган асар-
лари уч томлигини чоп
этишни бошламиз. Даст-
лаб икки том кўп ўтмай
Ўзбекистон кўлига тегади.
Марксизм-ленинизм клас-
сикларининг атеистик про-
пагандага бағишланган асар-
лари алоҳида китоб ҳолида
напиретдан чоп этилиши
ҳодимлари учун ажоийб ту-
файди.

Шуни айтиш керакки, ба-
дий адабиётни ҳам эъти-
бордан четда қолдираёт-
ганимиз йўқ. Ўтган йили Л.
Н. Толстойнинг «Анна Ка-
ренина», С. Бородиннинг
«Самарқанд осмонда юл-
дузлар» асарлари босиб чи-
қарилди.

Хамид ҒУЛОМ,

Ғафур Ғулом номидаги
адабий адабиёт ва санъат
напирети директори, Ўзе-
бекистон халқ ёзувчиси.

Халқлар дўстлиги мавзу-
си, интернационализм ва
совет кишиларининг меҳнат
муваффақиятлари мавзуси
бадий адабиётда ҳам ўзи-
нинг ёрқин ифодасини топ-
моқда. Республикаимиз сўз
усталари бу мавзуларни
тобора активроқ, чуқур ва
ҳар томонлама тадиқ қи-
лоқдалар. Шунинг учун ҳам
халқ ана шу мавзулар
напиретимиз тилида кенг
ўрни эгаллаган. Биз, энг
аввало, Ўзбекистоннинг
ҳам бадий ва гоийи жи-
ҳатдан етук, иқдорнинг
қалб қароратидан нурилан-
ган асарлар билан та-
ништиришга ҳаракат қи-
ламиз.

Республикамизда ва ун-
дан ташқарида ҳам Ҳамза
номидаги республика Дав-
лат мукофоти лауреати
Мирмуҳсин ижоди кенг шу-
рат қозонган. Бу йил ёзу-
чи асарлар тўпламининг
иккинчи жили босилди.
Китобга Ўзбекистоннинг иш-
чи синфи ҳақида халқонли
ҳикоя қилувчи, ВПСС ва
СССР Ёзувчилар союзининг
мукофоти билан тақдирлан-
ган «Дегер ўғли» романи
ва бошқа бир қатор асар-
лар кирган.

Республикамизнинг етак-
чи адабидаридан бири, Ҳам-
за номидаги Давлат му-
кофотига сазовор бўлган
Сайд Аҳмад танланган
асарларининг уч томлигини
чоп этиш тугалланмоқда.
Сингги жилда ёзувчининг
енг яхши ҳикоялари, шу-
нингдек, «Келинлар қўзго-
ли» комедияси киритилган.

СССР Давлат мукофоти
лауреати Рамз Бобожон-
нинг асарлари биринчи жил-
да ҳам Ўзбекистон кўлига
тегади. Китобга шoirнинг
лирик шеърлари ҳамда поэ-
малари киртилган.

Шукурullo танланган
асарларининг биринчи жил-
ди, қоранпоқ шоири Т.
Ўқмуамуров, Қашқадарь-
лик шоир Ж. Алимардон ва
бошқаларнинг китоблари
ҳам напирга тайёрланган.

Рус тилида босилаётган

«Ўзбек шеърятидан тан-
ланган таржималар» турку-
ми аллақачон Ўзбекистон
этиборини қозонган. Ана
шу туркумда Александр
Наумовнинг асарлари ҳам
бор. Ўзбекистоннинг тар-
жимасида Ғафур Ғулом, Уй-
ғун, Зулфия, Асқад Мухтор
ва бошқа шеърини сўз уста-
ларининг ижоди билан та-
нишалади.

Албатта, Совет адабиёти
кунлари очилган кунда
напирет кўп миллатли ва
танимиз ёзувчиларининг энг
яхши асарларини пропаган-
да қилиш бўйича олиб
бараётган ишлар ҳақида ҳам
айтиб ўтиш керак. Бу йил
Р. Гамзатовнинг «Бир уй
болалари» тўплами босил-
ди. Унга машхур шоирнинг
шеърлари ва поэмалари
киритилган. Совет Иттифо-
қи Қаҳрамони, буюк татар
шоири Муса Жалилнинг
шеърини тўплами эса «Ме-
нинг қўшиқларим» деб ата-
лади.

Шунингдек, қозогистон-
лик Д. Мўлдағалиев, тожи-
кистонлик М. Қаноат, бош-
қирдистонлик А. Ҳанжов
ва бошқа ўғиллар қардош
республикалар адабидар-
ининг асарларини ҳам напир-
етини кўзда тутдилар.

Ўзбек китобхоналари Г.
Марковнинг романиларини,
В. Васильевнинг повестлари-
ни, О. Шестинскийнинг
шеърларини ҳам катта қизи-
қи билан кўриб оладилар
деб ўйламан.

А. ВАХОБОВ,

Ўзбекистон ЛКСМ
Маркази Комитети
«Еш гвардия» напирети
директори.

«Еш гвардия» напирети
фаолиятининг асосий йўна-
лишларидан бири барча ёш-
ларга болалар учун китоблар
чоп этишидир. Еш китоблар
буғунги кунда Пушкин,
Лермонтов, Некрасов, Го-
голь, Толстой, Чехов,
Куприн сингари классиклар
асарларини Ўзбек тилида
Ўқимолдалар. Совет адабиёт-
ининг аjoyиб намуналари
бўлган Горькийнинг «Она»,
Н. Островскийнинг «Пўлат
қандай тобилади», Фурма-
новнинг «Чапаяв», А. Фа-
дееннинг «Еш гвардия», Ма-
каренконинг «Педагогиче-
ска», Гайдар, Чуковский,
Кассиль, Михалков, Мар-
шак, А. Барто ва бошқа
ўғиллар адабидарини асарла-
ри ҳам китоб жавонларидан
ўрин олди.

Буюк интернационалист,
Совет давлати ҳамда унинг
миллий сиёсати асосчиси
Владимир Ильич Лениннинг
ҳаёти ва фаолиятига бағиш-
ланган асарларни чоп этиш-
га напирет алоҳида эътибор
бермоқда. Ишқинда йил ичи-
да жаксон пролетариатнинг
доҳийси ҳақидаги 60 дан
ортиқ асар босиб чиқарил-
ди.

1981 йилда Ўзбекистон-
нинг 3. Воскресенскийнинг
«Буюк қону ҳақида ҳикоя»
деб номланган китобини ўз-

бек тилида ўқиш имконияти-
га эга бўлади. Китобда
СССР Конституциясининг
асосий қонувлари содда ва
оммаюб тилда тушунтириб
берилган.

Напиретимиз СССР халқ-
лари адабиёти билан Ўзбек
Ўзбекистоннинг кенг таниш-
тиришмоқда. Ч. Айтматовнинг
«Эртадан сунг», Ш. Бен-
шеналевнинг «Точ болалар-
и», Г. Сулаймоновнинг
«Помир гуллари» сингари
асарлари бунга мисол бўла
олади.

Напирет халқ ижоди ҳа-
қидаги миллий классикага
меҳр билан муносабатда бў-
лади. Ҳар йили турли халқ-
ларнинг эртаклари чоп эти-
лади. Ҳозир рус ва ўзбек
халқ эртаклари чиройли бе-
зақларда икки тилда босил-
моқда.

Болалар учун яратилган
китобларимизнинг қаҳрамон
республикамизнинг аjoyиб
заҳматкашлари, турли
миллат вакиллари, Пўлат
Мўминнинг «Олтин
олти олтин қўл», Н. Умар-
овнинг «Оқ олтин ҳақида
эртақ» достонлари, М. Му-
родовнинг «Сеҳрли дон», М.
Низовнинг «Набиралар»
сингари ҳикоялари тўплам-
лари ёш китобхоналарга худ-
ди ана шу ҳақда ҳикоя қи-
лади.

Ешларда интернациона-
лизм, дўстлик туғиларини
тарбиялаш мавзуси напир-
етда чиқарилаётган қатор
китобларнинг асосий мазму-
нини ташкил этади. Рамз
Фарҳодийнинг «Нур соч,
қуш», Э.С. Рузметовнинг
«Чорвоқ Ўзбекистон кў-
рувчиларини кўпмиллатли
отряди ҳақида
ҳикоя қилувчи», «Дўстлик
йўли», Н. Фозиловнинг тур-
ли миллат болаларининг
дўстлиги ҳақида ҳикоя қи-
луви «Қор таъ», Ўткир Ра-
шидовнинг «Бу—биз» тўпла-
ми ва бошқа бир қатор кит-
облар шулар жумласидан
дир. Аниқса, Рамз Бобо-
жоннинг «Биринчи пар-
воз», Б. Бойқобилонинг
«Сенгги тутилган кўнунг»,
Пўлат Мўминнинг «Барча
болалар ўрмон», Сайернинг
«Агар инсон бўлсанг» кит-
облари эътиборга молик.

Худойберди Тўхтабоев-
нинг «Қасоскорнинг олтин
бошим» номли янги романи
ҳам мавзу жиҳатидан ана
шу асарларга яқин. Асарда
миллий маданиятларнинг ва
миллатларнинг ўзаро таъ-
сири ва бир-бирини бойити-
ши, халқлар дўстлиги го-
лари ёрқин акс эттирилган.

«Еш гвардия» напирети-
да чоп этилган китоблар
Бутуниттифоқ китобхонага
ҳам манзур бўлмоқда. СССР
халқлари тилларига таржи-
ма қилинган, чет эллар-
да босилмоқда. Миртемир-
нинг «Ленин ва Ражаб бо-
бо», Х. Назирнинг «Повест
ва ҳикоялари», Қ. Мухам-
мадийнинг шеърини китоб-
лари, Е. Шукровнинг «Тош-
лаги қон», Х. Тўхтабоев-
нинг «Сариқ девин миниб»
асарлари ва бошқа қатор
китоблар ана шундай кенг
этибор қозонди.

Ҳамда, Иван Ленин
«Гогадор орасидан» романи-
нинг биринчи бетиди
Ўзбек дўстлиги учун ми-
ннатдорчилик сўзлари
ёзилган. Бу китоб қар-
дош республика ёзувчи-
сининг Совет Ўзбекис-
тонини тўғрисидаги би-
ринчи йирик асаридир.
Украиналик бу ёзувчи
30-йилларда Ўзбекис-
тонда яшган ва ишла-
ган эди.

Е. КИТОВИЧ,
[УТАГ].

КУТУБХОНАДА КЎРГАЗМА

Алишер Навоий но-
мидаги Ўзбекистон Дав-
лат кутубхонасида
«Халқлар дўстлиги—ада-
биётлар дўстлиги» деб
аталган виставка очил-
ди. Виставка бугун Ўз-
бекистон ССРда бошла-
надиган совет адабиёти
кунларига бағишланди.

Стендаларда совет
ёзувчиларининг кўплай
халқларининг кўплай

тилларида ёзилган ки-
тоблари бор. Ўзбек
китобхонаси
миллий маданиятлари
вакилларининг роман,
повест, шеърларини ўз
тилида ўқи олиди. Ми-
хал Шолохов, Георгий
Марков, Константин Си-
моновнинг қаҳрамонла-
ри, Грузияда Г. Гули
ва Н. Думбадзе, Бош-
қирдистондан Мустай

Карим, Литвадан Э. Ме-
желайтис, Латвиядан А.
Упит, Эстониядан П.
Куусберг, Белоруссия-
да И. Шамкин ва А.
Кулешов, Догистондан
Расул Гамзатов, Укра-
инадан Олес Гончар ва
Александр Корнейчук-
ларнинг асарлари Ўзбек
китобхонасига яқин бўлиб
копган. Қардош халқ-
ларининг фольклор асар-

лари ҳам Ўзбекистонда
катта шухрат қозонган.
Мамлакатимиз халқла-
рининг эртаклари, қў-
шиқлар, мақолалар, ма-
таллар тўпламлари Ўзе-
бекистонда кўплай нус-
хада напиретга олинмоқ-
да.

Ўзбек олимларининг
кўплай тадиқотлари
ҳам адабиётлар дўстли-
ги тўғрисида ҳикоя қи-
лади.

Китоблардаги дастхат-
лар ҳам адабиётлар ало-
қасининг узок йиллик та-
рихи саҳифаларини эс-

СУРАТЛАРДА: Тошкент заминда дастлабки учрашувлар.

В. Молтачев фотолари.

ҚАРДОШЛИК МУШОИРАСИ

ҚАРДОШЛИК МУШОИРАСИ

Расул ГАМЗАТОВ, Доғистон АССР. **АГАР ҚҮНОҚ БҮЛСАНГ...**

Агар қуноқ бўлиб келгудек бўлсанг,
Сенга ушанг очиб, остонам муштоқ.
Агар таъминдан тоқиб қолсанг,
Менинг дарём шакси — сенинг мутоқ.
Агар қўнмаси уйимда ёруғ,
Салпал хабардор қил, қарши олайин.
Мана гўл, қон, широб қадиминг кутлуғ,
Топганим олдинга тўқнашим тайин.
Совқотсанг ўқоққа яқинроқ келгин,
Чалма ёқай, қўнлигин ўтдай илқин, кенг.
Нолма, оч бўлсанг уйламай олгин,
Хатто еримни ҳам бўлшамиз тенг.
Агар ёнган шамдек бўлшамиз ноғох,

Бетоблик азоби қийнаса бедор,
Табибни келтиргун ёнингга шу чоқ.
Қонимни беришга розиман минг бор.
Хавфу хатар сессанг хайқиримин ол.
Ахир меҳмонимсан, дилтанг бўлмагил,
Ғаминга шерикман ташвиш қилмагил.
Тулпоринг йиқилса — жабдуқли отин,
Бир қўнғинга яраш, минг, чоптир, журам.
Содиқ, қуноқ бўл қол ва содиқ дўстим,
Емон қўнғинда ҳам, яхши қўнғинда ҳам.

Русчадан Барот ИСРОИЛ таржимаси.

Сулаймон РУСТАМ, Озарбайжон ССР. **БАЙРАМ ҚҶШИҒИ**

Боку, она шахрим — Шарқ дарвозаси,
Турбасан машъалдай пурвиқор, адл.
Вишқалар — дўстлигининг али ҳавозаси,
Порлоқ келажакка одимлар дадил.
Мовий-мовий слар Ҳазарда тўқини,
Дилларин ром этар авжи садоси.
Жўшқин қўнқиларда, торларда бутун
Жаранглар надирион ҳаёт навоси.
Юртим ўғлонлари, юртим қизлари
Илҳомбахш меҳнатин, илқи, нақлини —
Бахш этар Батангал Нурди сўзлари,
Қалб қўри, илроқи, ўли, ақлини.
Олодин қўнғини, у улуғ қўнғини,
Қўнғини, хўрлигини айладики биз гарқ.
Зулумот қарғини ёриб тўқнади,
Еруғ бир жаҳонга шикой олди халқ.
Россия устида балқиган қўш,
Бизнинг уларини ҳам нурдай ёритди.
Бизнинг ҳам кўзлардан тилдириб у ёш,
Бизнинг ҳам диллардан ғамини аритди.
Лениннинг сўзлари ғўлиб, музаффар,
Удди жаҳон узра мағрур ва юксак.
Ким тобе, ким мазлум, ким пролетар,

Бу сўзлар ёритди қалбларини бешак.
Бу сўзлар бахш этди овоз бир ҳаёт,
Бу сўзлар халқларини айлади аҳил.
Қишлоқлар гуллади, шаҳарлар обод,
Халқлар оғани, миллатлар ақил.
Қўйла, созим, қўйла! Қалбада тўғилсин,
Қанотли мисралар, ўтли мисралар.
Жўшқин садо билан бу олам тўлсин,
Қалбларини ёндирсин ўтди мисралар.
Ленин таълимоти барҳаёт, мангу
Айни ҳақиқатдир, айни ҳақиқат.
Иқбол эшикларини очиб берар у,
Хар лаҳза, хар соат, хар бир дақиқа.
Тиринлар аро у тирик хар наҳол,
Ленин ва партия — бир жон, бир вужуд.
Ленин йўлларидан бораёкан жаҳон,
Бу йўллар зафарли, нури, беҳудуд.
Биз орауларни халқнинг қўнғини,
Емоқда давлаткор машъал синари,
У билан бораёкан коммунизмга,
Дунёнинг энг порлоқ иқбол сари!

С. РАҲМОН таржимаси.

Юрий СЕРДЮК, Украин шоири. **РҶБАРҶ ТУРИБИМЗ**

Чексизликда сен ҳам адрсан — севгим!
Юриб, ҳориб дейсан қайда у тўфон...
Рухим равиқандан ёришиб дегун,
Шайдо қўнғини мунча қўшдай учагон.
Шамол эсар экан. Баҳор анқийди.
Эриб кетар лабда қотган у ақин.

Қўнғини юрмоқимиз, учмоқини туйди,
Бир севига содиқ хаминга о, қўш!
Тонг-тонг билан олишадиган қўш, —
Рўбару турибимиз...
Бу келди фалак?
О, қисмат, фироққа берма асос йўт,
Насиб этаверсин бир-бирини кўрмек!
Русчадан таржима.

Дамба ЖАЛСАРАЕВ, Бурятия АССР. **ИККИ ШЕҶР**

САВЗЛАШГАН ДАРЕ ҚҶШИҒИ
Калла ташлашда менга қирғоқдан,
Сурону қийириқ билмайди адоқ.
Акс садо берар қўнғини ҳам ёқдан
Тўқилар зағида яна ҳам янроқ.
Тўқин-тулпорларим сакрайди тикка,
Кифида — қўнғини қўриётган танлар.
Тийиқ ниғоҳин қўш боқад қўнға,
Бўлиган тўш қайи энди у олар.
Болалар отларин мен томон ҳайдаб,
Сағирларга солга чиққандек саркан.
Миниб олардилар, — тушим бу ё раб, —
Тезоб ҳайқирғини босарди кишан.
Сўзиб келар энди балқидар бедор,
Сонсиз гўлхоналардан ёруғ қирғоққа...
Мана, неча йилки, на балқидар бор.
На гўлхан учқўни сачар ҳар ёққа.
У лайтлар қаршимиза эгарди тоғлар.
Қўнқ ўрмон бўлган мағрур мангиларин,
Улар тепакалдек синар бу чоғлар...
Хаттои сезмайман ўрдақлар рақсин —
Жўжасин ўргатмас менда сузишга,
Хатто қўй тўшгини қўнмоқ оғир юк.

Ей ўқидек чиқиб туради тийша
Қўнғиндан чирган дарахтлар шумшук.
Истагим: сайрашлар, гуллар эзмизда
Денгиз илқи билан жўшиб оқсам мен?
О, дахшат, агарда замин юзюда
Бевект тушган ақин бўлиб боқсам мен!
Одатий деб билар нуруний Байкал
Не ҳам бузар унинг тийшин бу маҳал?
Мулар, уйку босар шаффоф сувини...
Лекин гоҳ нуруний непонасида
Хўрайган ақиллар қолар югуриб,
Теран бир ҳўрсини, мунг — нафасида,
Оғир гулларлар, у, титир оҳ уриб.
Сўнг гўё фалакка у жаҳд қилар,
Сапчиган тўқилар эслатар тоғин.
Қўнға қон тўлган бўқадек улар
Ошпоқ мангилар билан шоҳлар қирғоқин.
Балки уни қийнар қандайдир алам,
Балки ўз дардига излар у даво...
На чора, ўйлатар шу Байкалин ҳам
Яшаш деб аталган мангу муаммо.
Абдулла ШЕР таржимаси.

Ўзбек адаблари, қардош республикалардан келган ўз ҳаммасларини катта қўнғин билан кутиб олдилар.

СУРАТДА: Туроб Тўла, Асқад Мухтор ва филология фанлари доктори, адабиётшунос Ҳафиз Абдусаматовлар ўзаро суҳбат пайтида.

С. Маҳмадов фотоси.

ОТ А

КИЧИК ҲИКОЯ

Ҳам уйғониб кетинди — ҳаммаси янғил бошладилар. Улар нимга уйғонганларини, гўё паровозлар бутун ер юзидан бизнинг деразасидан тағина тўплангандек эди.

Мен дарвоза олдида чопиб чиндим. Опа-ларинг ҳам, акаларинг ҳам уйғониб кетинди — ҳаммаси янғил бошладилар. Улар нимга уйғонганларини, гўё паровозлар бутун ер юзидан бизнинг деразасидан тағина тўплангандек эди.

— Эҳ, ўйлиганим, азизим, — ҳикоя қилдилар онамлар да-дамлар ҳақида — Ушда тун жўда-жўда соқин эди. Бир оғиз гапир-санг бутун жаҳонга эшитилдигандек эди гўё.

Ушда кечаси уйқум қочиб кетди. Афтидан, бошқимизга тушадиган аччиқ қисматини қалбим олдиндан сезган, аммо айта олмаётганга ўшарди.

Бу кўлфат қўлаб-мизга паровоз гулбининг қайгули чинқи-риқлари билан кириб

СУЗ — МЕХ-МОНЛАРИМИЗГА

СИЗ БИЛАН ҲАМНАФАСМАН

Қолмуҳан ИСАБОВЕ, Қозоғистон.

Мен Ўзбекистонни тез-тез соғиниб тура-ман. Бунинг ўзига хос сабаби бор. Инсоннинг ёшлиги қаерда ўтса, вақт ўтгандан кейин у ўша жойини соғиниб қоладиган бўлади. Менинг ёшлигим ҳам асосан Ўзбекистоннинг саховатли бағрида ўтган. Бу ерда ҳарбий бур-чимни ўтаганман. Унинг сувидан мар-қиб ичганим, бог-роғ-лар ширин-шарба ме-валарининг мафтун бўлиб қолганман.

Ушда ўтган қўнғини йиллар мени Ўзбеки-стон билан бир томон-дан боғлаган бўлса, иккинчи томондан ўз-бек ва қозоқ халқлари жўда қадим замонлар-дан буён бир-бирлари билан борди-келди қи-либ олакалари чанди-шиб кетганлигидир.

Бу дўстлигимизга сизнинг Гафур Ҳу-ломингиз билан бизнинг Собит Муқонимиз яна-да янги мазмун, янада янги маъно киритиш-ган. Ўларнинг дўстли-гини ҳақиқатан ҳам биз ақиллар ҳавас билан боққанлигимиз. Гафур оға Олмаотага келармиш, дейилган хабар эши-тилиб қолгудек бўлса, аэропортга пешвоз бо-радиганлардан бири ҳам мен эдим. Мен у кишининг жўда ҳам қизғин, сермазун, инсоннинг қалбига қў-нғунча бахш этадиган, ақилнаммо сўзларини мириқиб эшитганман.

Олмаотанинг меҳнат ва маданият аҳли Га-фур оғани аэропортда қамаша кенг қўнғон-чи, олам-олам гул-лар билан кутиб олар-ди. Булар албатта биз қозоқ элнинг биродарчилигига бўлган меҳр-муҳаббатини и-з равишда.

Ўз инқидий фаоли-тида 20 та китоб на-пир эттиришга му-всаф бўлдим. Янгида «Ойқиз» деган ром-ани Москвада нашр-этилди. Бу асар Улуғ Октябрь революция-дан кейин Совет ҳо-кимиятини мустаҳкам-лаш учун бел боғла-ган тўнғич қозоқ дил-барларидан бири Ой-қиз, ва унинг мамла-кат ички душманла-рига, айниқса оқгар-динчиларига қарши олиб борган жасорат-ли матонати ҳақида ҳикоя қилди. Ана шунда «Ойқиз» Тош-кент ажмаинида соғ-а қилиб келтирдим. Бу асардан барча мил-лат ээлатлари баҳраманд бўлдилар. Мен совет Ўзбекистонига хос бурчимни ало этган-ман, деб ҳисоблайман.

Тошкент анжумани-га катта ихлос ва қў-нғон билан ошқиб келдим. Партиямиз-нинг XXVI съезидан кейин бийиқчи марта Совет Ўзбекистонини кўп миллатли мамла-катимиз халқларининг адабиёт байрами бо-шланаётди. Бу жўда ҳам қўнғонли воқеа. Бу анжуманда бир-би-римиз билан мириқиб суҳбат курамиз, таж-рибаларни ўтганамиз, Ўзбек элнинг бағри-нинг ҳўнғилларини бўйлаб сайр этганмиз, воқияларни бўла-миз. Чинакам қаҳрамонлар-нинг суҳбатларини тингладим.

Партияма з н и т XXVI съезидан белги-ланган Асосий йўналиш-ларда янги беш йил-ликда Қозоғистон-нинг ҳам, Ўзбекистон-нинг ҳам янада барқ-уриб ўсиши учун жў-да катта инновациялар очиб берилган. Биз ёзувчилар партиямиз белгиланган ана шу йўл-ўйларини амал-га ошириш ва уларни тараннув этиш учун ишлаганимиз, ижод этганимиз керак.

ХОЗИРГИНА нав-батдаги операция-дан чиққан Муҳаммад Ориф ҳорин қадимлар билан узун коридор бўйлаб ўзининг қабине-ти томон юрди. У чо-рак асрдан буён шу даргоҳда ишлайди, юз-лаб беморлар унинг қўлидан шифо топилад. Бироқ бутунгидек оғир операцияни у бутун жасоратли тажрибасида ўтказмаганди.

Профессор креслога келиб ўтироқчи эди, стол устидаги қаргон кутига қўш тушди. Кутини очди, унда хозирги модалдаги чет эл турли-си ва бир парча қозоқ бор эди. Профессор бек-хитёр қозонни очиб ўқиб бошлади: «Қиммат-ли Муҳаммад Ориф! Бу арзимас совғини хиз-матингиздан миннатдор-лигининг рамзи сифа-тида қабул қилинг. Ум-ри дунёни кезиб билан ўтадиган дарёшининг ҳаётда нима қиммат-ли бор! Ахир чинор бар-гининг ям-яшил ўшмаб туркиш ҳам, ўз танси-дан осиб олишига бос-лиқ. Илтимос, олинг лунку...»

Сизга салом ва ҳур-мат билан Тожиқов».

Бу соғва ва хат ҳаё-тида энг кўнғисиз бир воқеани хотирасига сол-ди.

...Муҳаммад Ориф-нинг болалиги дахшати-ли уруш йилларига тўғ-ри келди. Отаси 1941 йил-нинг кузига қўнғилиб бўлиб фронтга жўнади. Урушга қадар отаси қишлоқ мактабда муал-лим, кейинроқ директор бўлиб ишлайди, қишло-қда ҳурмат баланд эди. Деярли ҳар ҳафтада у-нда ҳар келиб турар, бу унинг ўғли, қиз ва хо-стини учун чинакам бай-рамга айланыр, уларнинг баъзота қалбига тирму-чан ором, таскин берар-ди. Аммо ғалаба ара-фасида — 1945 йилнинг 20 апрелида улар хо-надонига шум хабар кел-ди.

Муҳаммаднинг онаси қишлоқдаги бошқа хо-тинлар сингари бўла-мади, ўқиб йўллама-ди, филол чекмади, со-чларини юлмади, аччиқ кўз ёшлари тўкмади. Бу қор хабарни эши-тиш билан ўк еган қўшда деоворга суя-нганча шалпайиб ўти-риб қолди. Ўзқ ўтирди шу қолата.

Орадан бир йил ўтди, онаси батамом ётиб қол-ди. Ўша кезлари тасоди-фан уларнинг қишлоғи-га савдо техникумдан бир ўқитувчи келиб қол-ди. У мактабнинг ет-тинчи синф ўқувчилар-ига ўзи ишлайдиган техникум ҳақида га-пириб берди. Турт нафар болани техникумга бо-риб ўқишга қўнғирди, улар сафарга тайёрлана бошладилар.

Техникумда ўқиб йил-лари тоғ дарёси суви-дай тезда ўтиб кетди. Муҳаммад техникумни иттибзиди диплом билан тугатиб қайтди.

Бир ҳафтадан кейин техникумни битириб келган ўқирларини рай-он метлюбот жамияти раиси хузурига чақи-ришди. Йигитлар раис кабинети оstonасидан ийманибгина ичкерига кирдилар.

Тожиқов уларнинг ҳар бири билан қўл олишиб қўришди, ишлар, сало-матлик ҳақидаги аңча-авай саволларни ёғдириб ташладил, бир пилелдан қўй ҳам тутди уларга. Техникумнинг битири-ликлари билан табрик-лаб, танишсини бошла-ди.

— Бўлмасам-чи, бў-лмасам-чи, сенинг отан-гини жўда яхши биламан, — деди биринчи бо-ла исм-шарифини айтиб, ота-онаси қимлигини эслатган. — Мустанки, ишбилармон, дангал одам. Менинг билишим-ча икки-уч юз қўйи бор ўзининг. Шундай эмасми. Акс ҳолда у чўпқилни тағини қў-лга олмасди, қолхоз ота-ри ортидан сурдалиб юрмасди. Молодец у, яшашни билади.

Ўсири бошини ҳам қилганча жўм ўтирган.

ди, кейин уялиқираб деди: — Билмадим, унинг отларини кўрганим йўқ. Аслида отам менга пешвоз чиқди: «Мар-ҳамат, аэзилар, марҳа-мат!» Муҳаммаднинг кўзи ёшга тўлди, кўчага чиқиб йиғирма-ўттиз қад-дан ташламаёқ ўзини тўтиб туролмади. Энди у баралла, болалардек бурнини тортиб-тортиб пилқиллаб йиғларди.

Кутилмаганда уни қимди қўнғилиб боши-ни қўсига олди. — Ха, адаш, сенга нима бўлди? — унга фа-лоқиди мағзини иш-га тайинлашди. Борди-ю, қамомат қилсанг, эки

Жума ОДИНАЕВ, Тожиқ ёзувчиси. **С О В Ғ А**

нимадир етишмай қолса отанг қараб турмайд.

Набат Муҳаммадга келди. Тожиқов янги-лардан ота-оналарнинг қимлиги ҳусусида сўра-ганида: «Муҳаммаднинг қорғи халқондан дў-киллаб урар, оғзи кў-риб тили айланмай қол-ганди. Бу савол-жаво-бдан у қандайдир қўн-ғилсин нарсани сеза бошлаганди. Аммо қад-нақат Ҳозирча буни аниқ билмасам.

— Мен, ўртоқ раис, ўқитувчи Ориф Орипов-нинг ўғлиман, — деди Муҳаммад фахр билан. — Отам 1945 йил апрелида Берлин оstonасида ҳалок бўлди. Касалманд одам ва синглимдан бўлак ҳеч қимми йўқ.

Тожиқов Муҳаммадга қараб ўқибди турди-турди-да, жойидан қўз-галди: — Йўқ йигитча, мен сени ишга ололмаганман. — Нимага? — Буш-шарқ сўради Муҳаммад ва ўриндан турди. — Шунинг учун... Ка-момат қилиб қолсанг уни қоллаш учун, нима-нинг сотсанг? — у яна Муҳаммадга ўқра-йиб термудди, кейин иш-теҳза гарзиде қўшиб қўйди: «Жойидан тур-ромай ётган кекса онангим!» Бундай хо-тинларга харидор то-пиш анқонинг уруғини қидириш билан биро-бар.

Муҳаммад гўё унинг гапларини нотўғри эшитгандай бўлди. То-жиқовга термилуб тур-ди, сўнг ўзини қўлга олиб бўғиқ овозда де-ди: — Кечирасиз-у, ўртоқ раис, азал-ўйла, қарин сўзга, деган гап бор. Мени ва кекса онамни ҳақорат қилишга ҳеч қим ҳуқуқ бергани йўқ сизга.

— О-хо, тузуқсан-ку. Ота ўлганга ўхшайсан! — деди Тожиқов киноз билан. Унинг овози бир ларда паст, аммо истеҳ-золи эди. У ўнганга ўти-риб стол тормасидан «Қазбек» олиб қўйди-да, жўда соқин, бамайил-ришди, лекин заҳаран-дали билан сўзга да-вом этди. — Тўтиши-нинг ҳолати йўқ. Алба-та, қамомат қилсанг. Кейин тегишли жазони ҳам олсан. Ахир, дав-лат мулки беғза эмасми. Бу бир томони. Ик-кинчиси, деган гап ҳам айланди, мени ҳам айланди.

— Ахир мен қамомат қилмаман! Алло баҳо-лар билан ўқитганман ахир! — базўр гапирар-ди Муҳаммад.

Тожиқов папироз ту-тади-да, бир-икки бо-сиб-босиб торди, сўн-гра хорғинлик билан гап қотди: — Бор, ўка, бор! Яхшиини, бошқа бирон хўнар ўрган. Мен шу ерда эканман сен ме-тлюбот жамиятда иш-ла-майсан. Тамом вассо-ло.

Муҳаммад раиснинг сўзини рад этуви би-ропта ҳайрон қоларди гап топиб айтишга қўл уринди, лекин шу ма-ҳал хонига яхши қийи-ни

ган, «юқоридан» кел-гани шундоқ билиниб турган уч киши кирди. Тожиқов ўридан қириб турди-да, меҳмонларга пешвоз чиқди: «Мар-ҳамат, аэзилар, марҳа-мат!» Муҳаммаднинг кўзи ёшга тўлди, кўчага чиқиб йиғирма-ўттиз қад-дан ташламаёқ ўзини тўтиб туролмади. Энди у баралла, болалардек бурнини тортиб-тортиб пилқиллаб йиғларди.

Кутилмаганда уни қимди қўнғилиб боши-ни қўсига олди. — Ха, адаш, сенга нима бўлди? — унга фа-лоқиди мағзини иш-га тайинлашди. Борди-ю, қамомат қилсанг, эки

Жума ОДИНАЕВ, Тожиқ ёзувчиси. **С О В Ғ А**

нимадир етишмай қолса отанг қараб турмайд.

Набат Муҳаммадга келди. Тожиқов янги-лардан ота-оналарнинг қимлиги ҳусусида сўра-ганида: «Муҳаммаднинг қорғи халқондан дў-киллаб урар, оғзи кў-риб тили айланмай қол-ганди. Бу савол-жаво-бдан у қандайдир қўн-ғилсин нарсани сеза бошлаганди. Аммо қад-нақат Ҳозирча буни аниқ билмасам.

— Мен, ўртоқ раис, ўқитувчи Ориф Орипов-нинг ўғлиман, — деди Муҳаммад фахр билан. — Отам 1945 йил апрелида Берлин оstonасида ҳалок бўлди. Касалманд одам ва синглимдан бўлак ҳеч қимми йўқ.

Тожиқов Муҳаммадга қараб ўқибди турди-турди-да, жойидан қўз-галди: — Йўқ йигитча, мен сени ишга ололмаганман. — Нимага? — Буш-шарқ сўради Муҳаммад ва ўриндан турди. — Шунинг учун... Ка-момат қилиб қолсанг уни қоллаш учун, нима-нинг сотсанг? — у яна Муҳаммадга ўқра-йиб термудди, кейин иш-теҳза гарзиде қўшиб қўйди: «Жойидан тур-ромай ётган кекса онангим!» Бундай хо-тинларга харидор то-пиш анқонинг уруғини қидириш билан биро-бар.

Муҳаммад гўё унинг гапларини нотўғри эшитгандай бўлди. То-жиқовга термилуб тур-ди, сўнг ўзини қўлга олиб бўғиқ овозда де-ди: — Кечирасиз-у, ўртоқ раис, азал-ўйла, қарин сўзга, деган гап бор. Мени ва кекса онамни ҳақорат қилишга ҳеч қим ҳуқуқ бергани йўқ сизга.

— О-хо, тузуқсан-ку. Ота ўлганга ўхшайсан! — деди Тожиқов киноз билан. Унинг овози бир ларда паст, аммо истеҳ-золи эди. У ўнганга ўти-риб стол тормасидан «Қазбек» олиб қўйди-да, жўда соқин, бамайил-ришди, лекин заҳаран-дали билан сўзга да-вом этди. — Тўтиши-нинг ҳолати йўқ. Алба-та, қамомат қилсанг. Кейин тегишли жазони ҳам олсан. Ахир, дав-лат мулки беғза эмасми. Бу бир томони. Ик-кинчиси, деган гап ҳам айланди, мени ҳам айланди.

— Ахир мен қамомат қилмаман! Алло баҳо-лар билан ўқитганман ахир! — базўр гапирар-ди Муҳаммад.

Тожиқов папироз ту-тади-да, бир-икки бо-сиб-босиб торди, сўн-гра хорғинлик билан гап қотди: — Бор, ўка, бор! Яхшиини, бошқа бирон хўнар ўрган. Мен шу ерда эканман сен ме-тлюбот жамиятда иш-ла-майсан. Тамом вассо-ло.

Муҳаммад раиснинг сўзини рад этуви би-ропта ҳайрон қоларди гап топиб айтишга қўл уринди, лекин шу ма-ҳал хонига яхши қийи-ни

— Демак, сенинг бар-чани ҳақон ва талаба-рининг асосий сабаби, образли қилиб айтганда, ризқ-рўз ҳақида ғам-хўрлик қилишдан ибо-рат! — Муҳаммадга то-мон сал энгашиб қат-тиқ тикилганча сўради у. — Сени тўғри тушу-нибманми? Демак, биз сенинг оилангни боқиб ҳеч қандай проблема туғилмайд.

Ҳамма гап ана шун-дайда. Мен ишлаган ва оғиз, синглимга ердан беришим керак. Ахир уларга мен қарамасам қим қарайди! Бизга ер-дам берадиган одам йўқ-ку...

Жума ОДИНАЕВ, Тожиқ ёзувчиси. **С О В Ғ А**

нимадир етишмай қолса отанг қараб турмайд.

Набат Муҳаммадга келди. Тожиқов янги-лардан ота-оналарнинг қимлиги ҳусусида сўра-ганида: «Муҳаммаднинг қорғи халқондан дў-киллаб урар, оғзи кў-риб тили айланмай қол-ганди. Бу савол-жаво-бдан у қандайдир қўн-ғилсин нарсани сеза бошлаганди. Аммо қад-нақат Ҳозирча буни аниқ билмасам.

— Мен, ўртоқ раис, ўқитувчи Ориф Орипов-нинг ўғлиман, — деди Муҳаммад фахр билан. — Отам 1945 йил апрелида Берлин оstonасида ҳалок бўлди. Касалманд одам ва синглимдан бўлак ҳеч қимми йўқ.

Тожиқов Муҳаммадга қараб ўқибди турди-турди-да, жойидан қўз-галди: — Йўқ йигитча, мен сени ишга ололмаганман. — Нимага? — Буш-шарқ сўради Муҳаммад ва ўриндан турди. — Шунинг учун... Ка-момат қилиб қолсанг уни қоллаш учун, нима-нинг сотсанг? — у яна Муҳаммадга ўқра-йиб термудди, кейин иш-теҳза гарзиде қўшиб қўйди: «Жойидан тур-ромай ётган кекса онангим!» Бундай хо-тинларга харидор то-пиш анқонинг уруғини қидириш билан биро-бар.

Муҳаммад гўё унинг гапларини нотўғри эшитгандай бўлди. То-жиқовга термилуб тур-ди, сўнг ўзини қўлга олиб бўғиқ овозда де-ди: — Кечирасиз-у, ўртоқ раис, азал-ўйла, қарин сўзга, деган гап бор. Мени ва кекса онамни ҳақорат қилишга ҳеч қим ҳуқуқ бергани йўқ сизга.

— О-хо, тузуқсан-ку. Ота ўлганга ўхшайсан! — деди Тожиқов киноз билан. Унинг овози бир ларда паст, аммо истеҳ-золи эди. У ўнганга ўти-риб стол тормасидан «Қазбек» олиб қўйди-да, жўда соқин, бамайил-ришди, лекин заҳаран-дали билан сўзга да-вом этди. — Тўтиши-нинг ҳолати йўқ. Алба-та, қамомат қилсанг. Кейин тегишли жазони ҳам олсан. Ахир, дав-лат мулки беғза эмасми. Бу бир томони. Ик-кинчиси, деган гап ҳам айланди, мени ҳам айланди.

— Ахир мен қамомат қилмаман! Алло баҳо-лар билан ўқитганман ахир! — базўр гапирар-ди Муҳаммад.

Тожиқов папироз ту-тади-да, бир-икки бо-сиб-босиб торди, сўн-гра хорғинлик билан гап қотди: — Бор, ўка, бор! Яхшиини, бошқа бирон хўнар ўрган. Мен шу ерда эканман сен ме-тлюбот жамиятда иш-ла-майсан. Тамом вассо-ло.

Муҳаммад раиснинг сўзини рад этуви би-ропта ҳайрон қоларди гап топиб айтишга қўл уринди, лекин шу ма-ҳал хонига яхши қийи-ни

— Демак, сенинг бар-чани ҳақон ва талаба-рининг асосий сабаби, образли қилиб айтганда, ризқ-

